

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu

LPO. 410.025.03.2021

Pan
Marcin Wojtkowiak
Wójt Gminy Czerwonak
ul. Źródłana 39,
62-004 Czerwonak

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/003 – Działania organów administracji publicznej na rzecz podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy Czerwonak, ul. Źródłana 39, 62-004 Czerwonak (dalej: Urząd).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Marcin Wojtkowiak, Wójt Gminy Czerwonak (dalej: Wójt).
Zakres przedmiotowy kontroli	Działania Urzędu w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa.
Okres objęty kontrolą	Lata 2018–2021 (do zakończenia czynności kontrolnych tj. do 13 sierpnia 2021 r.)
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontroler	Maciej Sterczała - główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/100/2021 z 15 czerwca 2021 r. (akta kontroli str. 1-2)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą Wójt podejmował działania w celu podnoszenia kompetencji cyfrowych mieszkańców Gminy Czerwonak, realizując z udziałem gminnych jednostek organizacyjnych projekty i przedsięwzięcia adresowane do różnych grup odbiorców.

Działania te obejmowały m.in.: warsztaty informatyczne dla dzieci przeprowadzone przez Gminną Bibliotekę Publiczną w Czerwonaku, cykliczne zajęcia komputerowe dla dorosłych realizowane przez Gminny Ośrodek Kultury *Sokół* w Czerwonaku, organizację szkoleń informatycznych dla osób zatrudnionych w Urzędzie Gminy Czerwonak oraz realizację przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerwonaku (dalej: GOPS), poddanego szczegółowym badaniem kontrolnym, projektu grantowego: „Ja w internecie. Program szkoleniowy w zakresie rozwoju kompetencji cyfrowych” (dalej: Projekt).

W ramach tego grantu, uzyskanego ze środków Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020, w okresie od marca do października 2019 r. Gmina za pośrednictwem GOPS (bezpośredni wykonawca Projektu), przeprowadziła w 6 modułach tematycznych łącznie 23 szkolenia dla 267 osób – głównie mieszkańców Gminy. Przeprowadzono akcję informacyjną i promocyjną Projektu. Szkolenia zostały przeprowadzane przez odpowiednio przygotowanych do tego instruktorów, a zakupiony dla realizacji Projektu sprzęt komputerowy przekazano szkołom gminnym do dalszego wykorzystywania. Wydatki rozliczone w związku z realizacją Projektu zostały poniesione zgodnie z wytycznymi dotyczącymi kwalifikowalności oraz w limitach zatwierdzonych we wniosku o powierzenie grantu. Sprawozdania częściowe i wniosek o rozliczenie zostały sporządzone terminowo.

Stwierdzone w trakcie kontroli nieprawidłowości dotyczyły zasadniczo kwestii proceduralnych, a ich specyfika nie stanowiła zagrożenia dla uzyskania przez Grantobiorcę zakładanych rezultatów Projektu.

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o NIK.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe³ kontrolowanej działalności

Opis stanu faktycznego

1. Odnosząc się do obecności w strategicznych dokumentach Gminy Czerwonak zagadnień dotyczących podnoszenia kompetencji cyfrowych Wójt podał, że przy planowaniu i realizacji zadań dotyczących podnoszenia kompetencji cyfrowych mieszkańców, kierowano się spójnością z następującymi gminnymi dokumentami strategicznymi:

- Gminną Strategią Rozwoju Gminy Czerwonak na lata 2012-2020, Celem strategicznym 3: Rozwój usług społecznych na terenie Gminy Czerwonak powiązaną ze Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020; Cel strategiczny 1: Dostosowanie przestrzeni do wyzwań XXI wieku, Cel strategiczny 3: Wzrost kompetencji mieszkańców i promocja zatrudnienia, oraz Cel szczegółowy 1.1. Podniesienie jakości usług w obiektach użyteczności publicznej. Kierunek działania strategii: 1.1.5. Informatyzacja oraz usprawnienie funkcjonowania administracji samorządowej w ramach projektu e-urząd⁴,

- Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy na lata 2015-2020; Cel strategiczny III - Integracja Społeczna i zawodowa oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,

- Programem Wspierania Rodziny na lata 2019 - 2021 w Gminie Czerwonak "Nasza Rodzina"; Cel główny: Zintegrowane i zrównoważone wsparcie oraz pomoc rodzinom z dziećmi, w szczególności przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych w naturalnym środowisku rodzinnym. Cel szczegółowy 3 i 5 - Wspieranie rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz Podnoszenie poziomu kompetencji i umiejętności kadry udzielającej pomocy i wsparcia rodzinom, przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

- Mapą potrzeb osób z niepełnosprawnością; punkt 4: Potrzeba dostępu do usług gminnych (rehabilitacja, sport, kultura), punkt 6: Potrzeba informacji (dostęp do informacji), Potrzeba dostępu do usług i eliminowanie barier.

W złożonych wyjaśnieniach Wójt, nie wskazał w ww. dokumentach zapisów bezpośrednio odnoszących się do zagadnienia podnoszenia kompetencji cyfrowych mieszkańców oraz terminów wdrożenia takich działań.

(akta kontroli str. 440-444)

2. Jako działania podejmowane przez Gminę w celu określenia (w kontrolowanym okresie) potrzeb mieszkańców w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych Wójt wskazał, że:

1) Gmina brała udział w Projekcie "e-Czerwonak elektroniczne usługi publiczne Gminy Czerwonak" realizowanym w ramach konkursu WRPO 2014+ Poddziałanie 2.1.1. Rozwój elektronicznych usług publicznych, w ramach którego przeprowadzono w 2017 r. analizę potrzeb odbiorców tworzonych e-usług. Na podstawie tego badania wyciągnięto następujące wnioski:

- wszyscy badani korzystają z bankowości elektronicznej oraz korzystają z płatności elektronicznych za zakupy internetowe;
- poziom zainteresowania dostępem do tematycznej informacji publicznej

³ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁴ Wójt wskazał także, że cele realizowanego przez GOPS Projektu były zgodne innymi celami szczegółowymi ww. strategii, w których nie zamieszczono bezpośrednich zapisów dotyczących podnoszenia kompetencji cyfrowych oraz że trwają obecnie prace nad opracowaniem Strategii Rozwoju Gminy Czerwonak na lata 2021-2025, w której przedmiotowe zagadnienia zostaną ujęte.

i powiązanych z tym e-usługami jest zróżnicowany, ale wszyscy ankietowani wyrazili zainteresowanie przynajmniej jedną usługą.

Jako oczekiwane informacje wyszukiwane w serwisach prowadzonych przez Gminę wskazano: bieżące informacje, wzory wniosków i deklaracji oraz komunikaty o wydarzeniach na terenie Gminy.

2) W okresie objętym kontrolą GOPS dokonywał rozeznania potrzeb osób i rodzin, korzystających z pomocy finansowej oraz w postaci pracy socjalnej, dokonując analizy różnego rodzaju zjawisk społecznych. Z dokonywanych przez GOPS badań z roku 2018/2019 wynika, że wśród beneficjentów pomocy społecznej zauważalny jest brak lub niski poziom umiejętności cyfrowych, a beneficjenci GOPS w dużym stopniu są wykluczeni cyfrowo. Przejawia się to przede wszystkim brakiem dostępu do internetu oraz brakiem sprzętu komputerowego. Asystenci rodziny stwierdzają problemy związane z korzystaniem przez rodziców z dzienników elektronicznych. Wśród tych rodzin mało popularne jest korzystanie z profilu zaufanego. Niski poziom kompetencji cyfrowych osób bezrobotnych skutkuje obniżonymi możliwościami uzyskania zatrudnienia. Seniorzy będący pod opieką GOPS nie posiadają umiejętności do poruszania się w wirtualnym świecie. W przypadku osób starszych i niepełnosprawnych dostęp do Internetu stanowiłby duże ułatwienie, a często byłby jedyną możliwością uczestnictwa w życiu społecznym, kulturalnym czy zawodowym. Obszary, na które zdecydowanie miałyby wpływ udział w działaniach podnoszących umiejętności cyfrowe to: załatwianie spraw związanych z leczeniem, zakupy, spraw urzędowych, rozrywka i wypełnienie czasu wolnego, kontakty społeczne; inkluzja społeczna.

Wójt wyjaśnił, że przed podjęciem decyzji o przystąpieniu do Projektu, GOPS dokonał szczegółowej analizy materiału badawczego zebranego w latach 2017-2018 wśród mieszkańców Gminy korzystających z pomocy społecznej⁵ dotyczącego ich sytuacji socjalnej, odnoszącego się również do kwestii ich kompetencji cyfrowych. Wnioski wypływające z tych analiz wskazywały na niski poziom umiejętności cyfrowych podopiecznych GOPS skutkujący wykluczeniem cyfrowym, co w ocenie Wójta pozwalało wnioskować o istnieniu w tym zakresie realnych potrzeb.

3) Dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury „Sokół” w Czerwonaku przekazał we wrześniu 2018 r. do GOPS notatki z informacją o szczególnych potrzebach edukacyjnych seniorów zrzeszonych w Klubach Seniora, którzy zgłaszają chęć udziału w szkoleniach i kursach podnoszących umiejętności i kompetencje cyfrowe.

4) Stowarzyszenie „Lepsza Gmina Czerwonak” przeprowadziło w 2018 r. badanie ankietowe 616 dorosłych mieszkańców Gminy, w którym jedno z pytań dotyczyło sposobu pozyskiwania informacji. Wyniki ankiety wykazały, że jedynie 39% badanych przy pozyskiwaniu informacji posługuje się internetem, co wskazywało na ograniczenie kompetencji cyfrowych osób ankietowanych.

(akta kontroli str. 445-448, 451, 494-496, 514-516, 517)

3. Zgodnie z wyjaśnieniami udzielonymi przez Wójta, w okresie objętym kontrolą w podnoszeniu kompetencji cyfrowych mieszkańców Gminy uczestniczyły następujące gminne jednostki organizacyjne:

1) GOPS - jednostka bezpośrednio realizująca zadania Projektu (szczegółowy opis został zawarty w punkcie 7 niniejszego wystąpienia),

2) Gminna Biblioteka Publiczna w Czerwonaku – udział w 2019 r. w projekcie „Kodowanie w bibliotece II edycja” realizowanym przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego w ramach Programu Rozwoju Bibliotek 2017-2018

⁵ 395 wywiadów środowiskowych z 650 osobami powyżej 25 roku życia.

finansowanego ze środków bezzwrotnej pomocy zagranicznej w ramach umowy dotacji z Polsko-Amerykańską Fundacją Wolność⁶,

3) Gminny Ośrodek Kultury Sokół w Czerwonaku – prowadzenie od 2008 r. zajęć nauki obsługi komputera dla osób dorosłych (pięć stanowisk komputerowych)⁷,

4) Centrum Rozwoju Kultury Fizycznej AKWEN w Czerwonaku – stosowanie od 2019 r. zapisów elektronicznych na wydarzenia sportowe oraz wprowadzenie w 2020 r. elektronicznego systemu rezerwacji i płatności.

(akta kontroli str. 445-448)

4. Według wyjaśnień Wójta, zrealizowane w gminnych placówkach oświatowych działania w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych nauczycieli polegały przede wszystkim na:

1) przeszkoleniu w I kw. 2020 r. koordynatorów każdej szkoły w zakresie funkcjonowania platformy do zdalnego nauczania TEAMS oraz przeprowadzeniu przez koordynatorów szkoleń w tym zakresie wszystkich nauczycieli,

2) dokonaniu diagnozy przydatności sprzętu komputerowego wykorzystywanego w poszczególnych szkołach i przedszkolach,

3) podjęciu działań w celu pozyskania nowego sprzętu komputerowego dla placówek oświatowych w ramach programu rządowego „Zdalna szkoła” oraz „Zdalna szkoła+”,

4) zaopatrzenie wszystkich klas lekcyjnych i sal przedszkolnych w kamery,

5) stworzenie sieci współpracy i doskonalenia on-line dla nauczycieli, z wykorzystaniem kamer oraz platformy z materiałami metodycznymi dydaktycznymi,

6) przygotowanie i przeprowadzenie ankiet ewaluacyjnych dla nauczycieli, dzieci i rodziców,

7) podejmowaniu działań w ramach Harmonogramu Działań Rozwojowych w pilotażu projektu „Wsparcie kadry JST w zarządzaniu oświatą ukierunkowanym na rozwój szkół i kompetencji kluczowych uczniów – II etap”, w szczególności w zakresie zadania: „Doskonalenie jakości usług edukacyjnych w szkołach i placówkach oświatowych”⁸.

W ramach udziału Gminy w programach: „Zdalna szkoła” (maj 2020 r.) oraz „Zdalna szkoła+” (wrzesień 2020 r.) Gmina pozyskała dla 5 gminnych szkół podstawowych odpowiednio: 32 oraz 30 komputerów o łącznej wartości odpowiednio: 80.000,00 zł oraz 75.000,00 zł. W trakcie realizacji obu tych programów, Gmina nie skorzystała z możliwości dokonania zakupu dostępu do internetu.

(akta kontroli str. 448-450, 560, 561-594, 617, 618-619)

5. W złożonych wyjaśnieniach Wójt wymienił następujące jednostki organizacyjne Gminy, których pracownikom w okresie objętym kontrolą zapewniono udział w szkoleniach w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych:

1) GOPS – szkolenie w 2019 r. w ramach Projektu „Ja w internecie” (21 osób),

2) Centrum Rozwoju Kultury Fizycznej AKWEN – szkolenie w 2021 r. pn. "Cyberbezpieczeństwo w jednostkach samorządu terytorialnego" organizowane przez TestArmy Group S.A., obejmujące zagadnienia z zakresu: systemów

⁶ Biblioteka otrzymała sprzęt komputerowy, a jej pracownicy zostali przeszkoleni w zakresie jego wykorzystywania przez uczestników warsztatów dla dzieci w wieku 7-9 lat.

⁷ Osoby powyżej 60 roku, które zakończyły naukę, raz w miesiącu spotykają się w celu rozwiązywania problemów dotyczących posługiwania się komputerem oraz w celu utrwalenia posiadanych umiejętności.

⁸ W tym: przeprowadzenie i analiza diagnozy potrzeb placówek oświatowych oraz utworzenie sieci wymiany doświadczeń.

operacyjnych, bezpieczeństwa systemów Windows, wycieku danych, ataków socjotechnicznych, dobrych praktyk bezpiecznej pracy z danymi poufnymi (15 osób),
3) Gminna Biblioteka Publiczna – szkolenie w 2019 r. w ramach Projektu „Ja w internecie...” (8 osób)

4) Urząd:

- szkolenia w 2019 r.: systemy kadrowo-placowych (1 pracownik), e-Urząd (2 pracowników), WPF⁹ (3 pracowników), MS EXCEL (2 pracowników), elektroniczne fakturowanie zamówień publicznych (2 pracowników), system BESTIA moduł budżet (2 pracowników), system BESTIA - moduł sprawozdania (1 pracownik), obsługa CEiDG¹⁰ (1 pracownik), e-nadzór (1 pracownik), "Ustawa o dostępności cyfrowej" (1 pracownik),

- szkolenia w 2020 r.: e-projekt (1 pracownik), programy budżetowe i finansowe (1 pracownik), tworzenie aktów prawnych w postaci elektronicznej przy użyciu EAP XML Legislador (1 pracownik), programy budżetowe i finansowo-księgowo (3 pracowników), usprawnienie elektronicznej administracji (2 pracowników)

W latach 2018-2019 Gmina wzięła udział w projekcie „E-Urzędy w powiatach poznańskim i gnieźnieńskim” realizowany od 1 kwietnia 2018r. do 30 czerwca 2019 r., którego celem było podniesienie kompetencji pracowników urzędu poprzez udział w modułach szkoleniowych związanych również z kompetencjami cyfrowymi.

W ramach tego projektu uruchomiono w Urzędzie punkt potwierdzania profilu zaufanego (w tym przeszkolono pracowników i zakupiono sprzęt informatyczny), co przełożyło się na zwiększenie dostępności cyfrowej dla mieszkańców Gminy. Uruchomienie punktu potwierdzania profilu zaufanego nastąpiło w efekcie sygnałów zgłaszanych przez mieszkańców. Uruchomienie punktu poprzedziła akcja promocyjna przeprowadzona wśród mieszkańców.

Ponadto każdy nowo zatrudniony pracownik Urzędu odbywa szkolenie w zakresie elektronicznego obiegu dokumentu (moduł E-dokument).

(akta kontroli str. 442-443, 455-456)

6. Według wyjaśnień Wójta, do działań informacyjno-promocyjnych podejmowanych w badanym okresie w Urzędzie w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa¹¹, należały przede wszystkim działania dotyczące realizacji w latach 2017-2018 projektu „e-Czerwonak elektroniczne usługi publiczne Gminy Czerwonak”¹². Działaniami, które pośrednio wpływały na podnoszenie kompetencji cyfrowych, było przekazywanie od 2019 r. mieszkańcom, wraz z informacją o zobowiązaniach podatkowych, ulotek zachęcających do załatwiania spraw urzędowych przez internet.

(akta kontroli str. 456-457)

7. W dniu 21 marca 2019 r. Gmina, w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020 Oś priorytetowa nr III Cyfrowe kompetencje społeczeństwa działanie 3.1. Działania szkoleniowe na rzecz rozwoju kompetencji cyfrowych, zawarła z Fundacją Legalna Kultura (dalej: Operator) umowę o powierzeniu grantu nr 093/OKIV/2019 (dalej Umowa) dotyczącą realizacji projektu grantowego p.n. „Ja w internecie. Program szkoleniowy w zakresie rozwoju kompetencji cyfrowych”.

Przedmiotem Umowy było udzielenie Grantobiorcy (Gmina) dofinansowania na realizację Projektu oraz określenie praw i obowiązków stron Umowy związanych

⁹ Windows Presentation Foundation.

¹⁰ Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej.

¹¹ Z wyłączeniem działań dotyczących Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020.

¹² Wartość projektu: 1.054.053,23 zł, wartość dofinansowania: 886.953,94 zł. Projekt realizowany w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020.

z realizacją Projektu. Partnerem Gminy w realizacji Projektu był Związek Harcerstwa Polskiego Hufiec Czerwonak im. Wojska Polskiego, z którym Grantobiorca zawarł w dniu 27 lutego 2019 r. umowę partnerską określającą zasady współpracy przy realizacji Projektu¹³. Wójt Gminy powierzył we wniosku o powierzenie grantu bezpośrednie zrealizowanie Projektu jednostce organizacyjnej Gminy – Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Czerwonaku reprezentowanemu przez jego dyrektora.

Całkowity koszt realizacji Projektu wynosił 149.520,00 zł¹⁴. Kwota ta była równa kwocie wydatków kwalifikowanych. Gmina Czerwonak zobowiązała się zrealizować projekt w zakresie rzeczowym wynikającym z wniosku o przyznanie grantu w okresie od 21 marca do 31 października 2019 r.

Zakres rzeczowy Projektu¹⁵ obejmował przeprowadzenie 23 szkoleń w Gminie Czerwonak w ramach 7 tematycznych modułów szkoleniowych¹⁶. Dopuszczono możliwość realizacji jednego modułu. Zgodnie z wnioskiem o powierzenie grantu, odbiorcami Projektu mieli być mieszkańcy Gminy Czerwonak, którzy ukończyli 25 rok życia, a łączna liczba uczestników szkoleń wyniesie 267 osób, w tym: 19% osób z niepełnosprawnościami i 19% osób w wieku powyżej 65 lat.

Szkolenia miały być przeprowadzone w miejscach dostępnych dla osób niepełnosprawnych. Zgodnie z wnioskiem o powierzenie grantu, przeprowadzenie szkoleń zaplanowano w następujących trzech obiektach zlokalizowanych na terenie Gminy: w harcówce ZHP w Czerwonaku, w Szkole Podstawowej w Kicinie oraz w Szkole Podstawowej w Bolechowie, w terminach: od 4 marca do 30 września 2019 r.

Według ww. wniosku, szkolenia powinny zostać przeprowadzone przez instruktorów posiadających wymagane kompetencje, umiejętności i kwalifikacje, a planowane działania promocyjne obejmowały m.in. udzielanie informacji o Projekcie w lokalnej prasie, na plakatach i ulotkach, na stronach internetowych, w portalach społecznościowych oraz przekazywanie informacji bezpośrednio zainteresowanym.

Zgodnie z zawartym w ww. wniosku harmonogramem finansowo-rzeczowym Projektu, wydatki na: sprzęt komputerowy, wynagrodzenia instruktorów, organizację szkoleń, promocję oraz administrację i zarządzanie, zaplanowano, odpowiednio, w następującej wysokości: 40.370,40 zł (27%), 42.000,00 zł (28%), 29.904,00 zł (20%), 7341,60 zł (5%) oraz 29.904,00 zł (20%). Zgodnie z ustalonymi w tym harmonogramie limitami udział ww. rodzajów kosztów nie powinien przekraczać odpowiednio: 40%, 40%, 20%, 20% oraz 20% całkowitej kwoty grantu.

Zgodnie z § 15 ust. 1 i 2 umowy o powierzenie grantu, „Grantobiorca jest zobowiązany do realizacji Projektu zgodnie z aktualnym wnioskiem o przyznanie grantu, stanowiącym załącznik nr 1 do Umowy”. „W trakcie realizacji Projektu istnieje możliwość wprowadzania zmian związanych z realizacją Projektu, po uzyskaniu akceptacji Operatora, jeżeli akceptacja Operatora jest wymagana. Przez zmiany zaakceptowane przez Operatora należy rozumieć zmiany zaakceptowane oficjalnym pismem podpisanym przez osobę upoważnioną”. Postanowienia umowy o powierzenie grantu zobowiązywały ponadto Grantobiorcę do: osiągnięcia wskaźników produktu zgodnie z treścią wniosku o przyznanie grantu

¹³ Do zadań ZHP Hufiec Czerwonak należała organizacja szkoleń realizowanych w związku z Projektem (wynajem sal, przygotowanie cateringu dla uczestników szkoleń oraz materiałów szkoleniowych).

¹⁴ Według umowy o powierzenie grantu, dofinansowanie zostało podzielone na zaliczkę (80%) wypłaconą Grantobiorcy w ciągu 7 dni od podpisania umowy (119.616,00 zł) oraz refundacji (20%) wypłacanej po zakończeniu realizacji Projektu na podstawie wniosku o rozliczenie (29.904,00 zł).

¹⁵ Według wniosku stanowiącego załącznik do Umowy.

¹⁶ „Rodzic w sieci” (4 szkolenia), „Mój biznes w sieci” (2 szkolenia), „Moje finanse i transakcje w sieci” (4 szkolenia), „Działam w sieciach społecznościowych” (4 szkolenia), „Tworzę własną stronę internetową” (4 szkolenia), „Rolnik w sieci” (3 szkolenia), „Kultura w sieci” (2 szkolenia).

(§ 4 ust. 3), informowania opinii publicznej o fakcie otrzymania dofinansowania na realizację Projektu (§ 11 ust. 1), przekazywania Operatorowi sprawozdań częściowych z realizacji grantu (§ 7 ust. 3) oraz rozliczenia zaliczki w terminie do 14 dni od daty zakończenia Projektu (§ 5 ust. 6).

(akta kontroli str. 75-85, 86-89, 94-147)

Gmina zrealizowała objęte Projektem zadania, a główny wskaźnik produktu (267 osób uczestniczących w szkoleniach) został osiągnięty. Grantobiorca wywiązał się z określonych w umowie o powierzenie grantu obowiązków dotyczących:

- poinformowania opinii publicznej o otrzymaniu dofinansowania na realizację Projektu,
- przeprowadzenia w wymagany sposób działań promocyjnych¹⁷,
- zapewnienia właściwych kwalifikacji pięciu instruktorów prowadzących szkolenia¹⁸,
- przeprowadzania szkoleń w obiektach dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
- zakupu 13 wykorzystywanych w trakcie szkoleń laptopów¹⁹ o parametrach zgodnych z wytycznymi obowiązującymi dla Projektu²⁰, które po zakończeniu Projektu zostały przekazane do pięciu gminnych szkół podstawowych,
- przekazywania Operatorowi sprawozdań częściowych,
- oraz rozliczenia zaliczki.

W trakcie realizacji Projektu Gmina przeprowadziła w 6 modułach tematycznych²¹, 23 szkolenia które odbyły się w następujących obiektach: OSP w Promnicach, szkołach podstawowych w Koziegłowach i w Owińskach, GOPS w Czerwonaku, Centrum Wsparcia Seniorów w Owińskach, Zakładzie Karnym w Koziegłowach, Ośrodku Dziewicza Góra, punkcie GOPS w Koziegłowach, Zakładzie Opiekuńczo-Lecznym i Rehabilitacji Medycznej w Owińskach, Warsztacie Terapii Zajęciowej w Owińskach, Urzędzie i Klubie „Kogucik” w Potaszach.

Wydatki na realizację Projektu poniesione na: zakup sprzętu komputerowego, wynagrodzenia instruktorów, organizację szkoleń, promocję oraz na administrację i zarządzanie wyniosły odpowiednio: 40.156,97 zł, 41.385,15 zł, 29.900,00 zł, 8.294,36 zł oraz 29.783,52 zł. Wysokość poniesionych wydatków nie przekroczyła limitów obowiązujących dla poszczególnych kategorii wydatków²². Zgodnie z *Katalogiem wydatków kwalifikowalnych w projektach realizowanych w ramach III osi priorytetowej Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020*, były to wydatki kwalifikowalne.

(akta kontroli str. 4-15, 47-58, 59-74, 154-161, 162-166, 167, 171-197, 203-211, 212-265, 267-296, 297-341, 360-371, 376-383, 385-401, 402-428, 429-436, 557)

Spośród 267 osób uczestniczących w szkoleniach przeprowadzonych w ramach Projektu, 208 osób (78%) zamieszkiwało Gminę²³, natomiast 48 osób (22%) było mieszkańcami gmin sąsiednich. (akta kontroli str. 628)

Odnosząc się do, udziału w szkoleniach osób niebędących mieszkańcami Gminy, Wójt wyjaśnił, że Operator wyraził zgodę na udział w szkoleniach osób spoza Gminy, a odnośne wytyczne GOPS otrzymał 4 kwietnia 2019 r.

(akta kontroli str. 148, 496-497)

¹⁷ Plakaty, ulotki, materiały promocyjne, spotkania z mieszkańcami, internet.

¹⁸ Zgodnie ze Standardem wymagań kompetencji cyfrowych osób objętych szkoleniem w ramach konkursu”.

¹⁹ Komputery asus VivoBook Flip 14 o wartości 2.511,38 zł netto.

²⁰ Opracowane przez Ministerstwo Cyfryzacji „Wytyczne dla zakupu sprzętu w projekcie”.

²¹ „Rodzic w internecie”, „Mój biznes w sieci” „Moje finanse i transakcje w sieci” „Działam w sieciach społecznościowych” „Tworzę własną stronę internetową” „Kultura w sieci”.

²² § 5 ust. 6 Regulaminu konkursu grantowego w ramach projektu Nr POPC.03.01.00-00-089/18-00 „Ja w internecie. Program szkoleniowy w zakresie rozwoju kompetencji cyfrowych”.

²³ W tym 59 osadzonych w Zakładzie Karnym w Koziegłowach, tj. 28% mieszkańców Gminy, którzy uczestniczyli w szkoleniach Projektu.

8. Według złożonych przez Wójta wyjaśnień, Gmina w latach 2018-2021 nie uzyskała innych środków na podnoszenie kompetencji cyfrowych niż środki wymienione w punktach 1-7 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 442-444, 459)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej obszarze stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Realizacja Projektu odbiegała od przebiegu przewidzianego w umowie o powierzenie grantu, a stwierdzone odstępstwa dotyczyły: miejsc, w których przeprowadzono szkolenia²⁴, terminu ich przeprowadzenia²⁵, terminu zakupu laptopów wykorzystywanych w trakcie realizacji Projektu²⁶ oraz liczby szkoleń przeprowadzonych w poszczególnych modułach tematycznych²⁷.

Gmina, jako Grantobiorca, nie zwróciła się pisemnie do Operatora o uzyskanie pisemnej zgody (akceptacji) na wprowadzenie wymienionych zmian w realizacji Projektu, pomimo, że obowiązek taki wynikał z § 15 ust. 2 i ust. 4 umowy o powierzenie grantu.

(akta kontroli str. 111-112, 376-383, 434-436, 490, 497-498)

Wójt wyjaśnił, że zgodnie z informacją udzieloną przez Operatora, jedynymi zmianami w realizacji Projektu (w odniesieniu do wniosku i umowy w sprawie powierzenia grantu) wymagającymi formy pisemnej z podpisem osoby upoważnionej, było wydłużenie okresu realizacji umowy oraz zmiany w harmonogramie finansowo-rzeczowym. W przypadku Gminy, warunek ten został spełniony poprzez przekazanie do Operatora wniosku z dnia 17 października 2019 r. o zmianę w harmonogramie finansowo-rzeczowym polegającą na zwiększeniu wydatków dotyczących promocji Projektu.

(akta kontroli str. 372-375, 497-498)

NIK zwraca uwagę, iż przywołane przez Wójta stanowisko Operatora (przekazane mailem w dniu 11 kwietnia 2019 r.), że w przypadku zmian w harmonogramie szkoleń²⁸ wymagane jest tylko informowanie o tym „na bieżąco”, bez konieczności składania w tej sprawie podpisanego przez upoważnioną osobę²⁹ wniosku, stoi w sprzeczności z postanowieniami § 15 ust. 1-7 umowy o powierzenie grantu. Zgodnie z nimi, realizacja Projektu powinna odbywać się w sposób określony we wniosku o przyznanie grantu, a wszelkie zmiany wymagają formy pisemnej³⁰.

(akta kontroli str. 111-112, 149)

2. W dniu 28 października 2019 r., w Czerwonaku odbyło się zorganizowane przez Grantobiorcę uroczyste podsumowanie Projektu, pomimo że pisemna³¹ zgoda na

²⁴ Zamiast w harcówce ZHP w Czerwonaku i Koziegłowach, SP w Kicinie i w Bolechowie, szkolenia przeprowadzono w: OSP w Promnicach, szkołach podstawowych w Koziegłowach i w Owińskach, GOPS, Centrum Wsparcia Seniorów w Owińskach, Zakładzie Karnym w Koziegłowach, Ośrodku Dziewicza Góra, punkcie GOPS w Koziegłowach, Zakładzie Opiekuńczo-Lecznym i Rehabilitacji Medycznej w Owińskach, Warsztacie Terapii Zajęciowej w Owińskach, Urzędzie i Klubie „Kogucik” w Potaszach.

²⁵ Według umowy: w terminie od 1 kwietnia do 30 września 2019 r.; wg wniosku o rozliczenie grantu: w terminie od 5 czerwca do 10 października 2019 r.

²⁶ Wg umowy: w terminie od 4 do 31 marca 2019 r.; wg wniosku o rozliczenie grantu: 9 maja 2019 r.

²⁷ Moduł „Rodzic w internecie” - plan: 4 szkolenia, realizacja: 3 szkolenia; moduł „Mój biznes w sieci” - plan: 2 szkolenia, realizacja: 1 szkolenie; moduł „Moje finanse i transakcje w sieci” - plan: 4 szkolenia, realizacja: 3 szkolenia; moduł „Działam w sieciach społecznościowych” - plan: 4 szkolenia, realizacja: 7 szkoleń; moduł „Tworzę własną stronę internetową” - plan: 4 szkolenia, realizacja: 1 szkolenie; moduł „Kultura w sieci” - plan: 2 szkolenia, realizacja: 8 szkoleń; moduł „Rolnik w sieci” - plan: 3 szkolenia, szkolenia nie zostały zrealizowane.

²⁸ Zmiana terminu lub adresu szkolenia, liczby uczestników z danej grupy wiekowej, tematu szkolenia.

²⁹ Dyrektora GOPS.

³⁰ W § 15 pkt 7 umowa o powierzenie grantu wskazywała *expressis verbis* trzy przypadki, w których Gmina mogła dokonać zmian bez konieczności akceptacji Operatora. Nie ma wśród nich sytuacji, których dotyczy opisywana nieprawidłowość.

³¹ Zgodnie z § 15 ust. 2 umowy o powierzenie grantu, wymagające akceptacji Operatora zmiany związane z realizacją Projektu powinny zostać przez niego zaakceptowane pisemnie.

zmianę w harmonogramie finansowo-rzeczowym Projektu³² umożliwiającą rozliczenie kosztu zorganizowanie tej uroczystości³³ w ramach kwalifikowalnych kosztów promocji Projektu, została udzielona Grantobiorcy przez Operatora mailowo w dniu 30 października 2019 r., tj. dwa dni po odbyciu się tej imprezy. Wprawdzie, według udzielonych przez Wójta wyjaśnień, Operator udzielił telefonicznie ustnej zgody na dokonanie przedmiotowej zmiany już w dniu złożenia w tej sprawie wniosku przez Grantobiorcę (17 października 2019 r.), jednak do dnia przeprowadzenia imprezy, wynikający z § 15 ust. 2 umowy o powierzenie grantu warunek pisemności takiej akceptacji, nie został spełniony.

(akta kontroli str. 111-112, 215-217, 372-375)

Wójt wyjaśnił, że otrzymanie ustnej zgody Operatora na ww. zmianę w harmonogramie finansowo-rzeczowym pozwoliło na właściwe przygotowanie uroczystości zakończenia Projektu w dogodnym dla zaproszonych gości terminie. Wójt podał także, iż: „Zgodnie z kolejnymi zaleceniami Operatora i zapisami umowy o powierzenie grantu, działania projektowe musiały zakończyć się do końca października, a rozliczenie miało nastąpić do końca listopada 2019 r. Mając na uwadze realne zagrożenie przekroczenia terminu końcowego działań, podjęto decyzję o wyborze terminu 28 października 2019 r., w którym odbyło się spotkanie podsumowujące Projekt. Decyzja ta została podjęta w oparciu o ustną zgodę Operatora oraz ze względu na zaangażowanie 20% własnych środków Gminy. Akceptacja oraz pozytywnie sprawdzony i rozliczony wniosek o rozliczenie grantu pozwoliły zaliczyć przez Operatora ten wydatek, jako kwalifikowalny.” W złożonych wyjaśnieniach Wójt podkreślił, że dokumentem wyznaczającym terminy realizacji Projektu była umowa o powierzenie grantu, a jego zdaniem „nie zaistniała okoliczność do wnioskowania o wydłużenie okresu trwania Projektu”.

(akta kontroli str. 497-498)

NIK wskazuje, że z uregulowań opisanych w § 15 umowy o powierzenie grantu jednoznacznie wynika, iż akceptacja przez Operatora zmian w realizowaniu Projektu powinna nastąpić przed ich zaistnieniem. Rozciąga się to także na formę (pisemną) takiej akceptacji.

(akta kontroli str. 94-147)

3. Gmina, przekazując po zrealizowaniu Projektu, 9 spośród 13 zakupionych w jego ramach laptopów do trzech gminnych szkół podstawowych³⁴, które już wcześniej uzyskały 13 laptopów w ramach programów operacyjnych innych niż „Program Operacyjny Polska Cyfrowa na lata 2014-2020”, nie przekazała Operatorowi deklaracji, że dotychczas uzyskany przez te szkoły sprzęt komputerowy nie wyczerpuje ich potrzeb³⁵ oraz nie złożyła oświadczenia, że przekazany sprzęt zostanie wykorzystany wyłącznie do realizacji dalszych potrzeb szkoleniowych i edukacyjnych uczniów lub nauczycieli.

(akta kontroli str. 7, 152-153, 429-433, 465-470, 500, 549, 552-553)

Obowiązek taki wynika z treści „wytycznych w zakresie wymagań sprzętowych i kwestii analogicznego wsparcia” zawartych w § 4 ust. 1 litera n) „Regulaminu konkursu grantowego” z 16 stycznia 2019 r. (w ramach projektu nr POPC.03.01.00-

³² Zwiększenie kwoty wydatków w kategorii „Wydatki na promocję” o kwotę 952,76 zł (13%) i zmniejszenie o tę kwotę wydatków w innych kategoriach wydatkowych.

³³ 1.094,36 zł brutto.

³⁴ Szkoła Podstawowa im. J. Wybickiego w Owińskach, Szkoła Podstawowa im. gen. S. Roweckiego „Grot” w Koziegłowach, Szkoła Podstawowa im. H.Ch. Andersena w Bolechowiu-Osiedlu.

³⁵ Wraz z informacją o otrzymanym sprzęcie, jego obecnym przeznaczeniu oraz ilości komputerów w pracowni komputerowej.

00-089/18-00 pt. „Ja w internecie...”), zaktualizowanych przez Centrum Projektów Polska Cyfrowa w czerwcu 2019 r.³⁶

Zgodnie z tymi wytycznymi (po aktualizacji z czerwca 2019 r.), „Grantobiorca ma obowiązek przekazać do wybranych przez siebie szkół lub ośrodków doskonalenia nauczycieli po okresie realizacji Projektu. Sprzęt nie może zostać przekazany do szkół lub ośrodków doskonalenia nauczycieli, które uzyskały analogiczne wsparcie w ramach programów operacyjnych perspektywy 2014-2020. Analogiczne wsparcie należy rozumieć, jako otrzymanie środków przez szkołę lub ODN na zakup sprzętu komputerowego na wyposażenie pracowni informatycznej (lub otrzymanie takiego sprzętu w ramach realizacji projektu przez np. gminę). Wyjątek stanowi sytuacja, w której gmina zadeklaruje, iż sprzęt uzyskany w ramach dotychczasowego wsparcia (w ramach innych programów operacyjnych perspektywy 2014-2020) nie wyczerpuje potrzeb szkoły lub centrum doskonalenia zawodowego [...]. Do deklaracji należy dołączyć informację o otrzymanym sprzęcie, jego obecnym przeznaczeniu oraz ilości komputerów w pracowni informatycznej. Wraz z deklaracją gmina przekaze oświadczenie, iż przekazany sprzęt zostanie wykorzystany wyłącznie do realizacji dalszych potrzeb szkoleniowych i edukacyjnych (uczniów lub nauczycieli).”

W dniu 13 listopada 2019 r. szkoły podstawowe: im. J. Wybickiego w Owińskach, im. gen. S. Roweckiego „Grotą” w Koziegłowach oraz im. H.Ch. Andersena w Bolechowie-Osiedlu otrzymały odpowiednio: 5, 2 oraz 2 laptopy³⁷ wykorzystywane przy realizacji Projektu. Szkoły te w dniach: 18 maja 2018 r. (Szkoła Podstawowa w Bolechowie Osiedlu) oraz 23 maja 2019 r. (szkoły podstawowe w Owińskach i Koziegłowach) otrzymały już w ramach „Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020”³⁸ odpowiednio: 1, 6 oraz 6 laptopów.

(akta kontroli str. 7, 152-153, 429-433, 465-470)

Wójt wyjaśnił, że Grantobiorca nie przekazał do Operatora ww. deklaracji oraz oświadczenia, ponieważ Operator tych dokumentów nie zażądał. Wskazał ponadto, że: „Gmina zadeklarowała wówczas, że sprzęt uzyskany przez placówki oświatowe w ramach dotychczasowego wsparcia (w ramach innych programów operacyjnych perspektywy 2014-2020) nie wyczerpywały potrzeb szkół, którym przekazał sprzęt cyfrowy oraz że zostanie on wykorzystany wyłącznie do realizacji dalszych potrzeb szkoleniowych i edukacyjnych.”

(akta kontroli str. 500, 549, 552-553)

NIK wskazuje jednak, że niezwrócenie się Operatora o przekazanie mu deklaracji i oświadczenia, nie może stanowić uzasadnienia dla nierealizowania ww. wytycznych.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK wnosi o podjęcie działań w celu zapewnienia przestrzegania postanowień umów przy ewentualnym wprowadzaniu zmian związanych z realizacją projektów finansowanych ze środków europejskich,

³⁶ Przekazana Operatorowi przez Centrum Projektów Polska Cyfrowa informacja o aktualizacji wytycznych z datą 19 czerwca 2019 r.

³⁷ Wartość jednego zakupionego na potrzeby Projektu laptopa wyniosła 3.088,99 zł brutto.

³⁸ Szkoła podstawowa w Bolechowie-Osiedlu - projekt „Uczeń z pasją – kompleksowe wsparcie uczniów szkół podst. i gimnazjów w wyborze optymalnych ścieżek edukacyjnych i zawodowych”, szkoły podstawowe w Owińskach i Koziegłowach - projekt „Liga e Szkoła”.

V.Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, 27 sierpnia 2021 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler:
Maciej Sterczała
główny specjalista k.p.

Dyrektor:
z up. Tomasz Nowiński
p.o. Wicedyrektora

.....
podpis

.....
podpis